

Dr hab. Krzysztof
Chróścielewski
Projektant, członek SPFP
Wydział Wzornictwa
i Architektury Wnętrz
Akademia Sztuk Pięknych
w Łodzi
91-726 Łódź
ul. Wojska Polskiego 121
tel. 42 254 75 50
90-350 Łódź
Tymienieckiego 25C/74
602 775 999
krzysztof.cecha@gmail.pl

WPLYNĘŁO

L.dz. 08.05.2017.

Referent, Dział Organizacji
Toku Studiów ASF w Gdańsku
mgr Katarzyna Kisieliczyn

Łódź 08.05. 2017

RECENZJA

rozprawy doktorskiej **mgr Agnieszki Kowalik**
sporządzonej w związku z przewodem doktorskim
w dziedzinie sztuk plastycznych
w dyscyplinie artystycznej: sztuki projektowe,
wszczętym przez Radę Wydziału Architektury i Wzornictwa
Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku.

Materiał przedstawiony do recenzji

1. *Wykaz prac twórczych i dorobku artystycznego*
o objętości 1 strony obejmujący w porządku chronologicznym:
zestawienie zrealizowanych przez autorkę projektów wnętrz,
projektu wystawy, dwóch wystaw malarstwa i innych w których
autorka brała udział, projektu systemu modułowych regałów i
mebli sklepowych, projektu flagi i rodziny znaków graficznych,
dwóch opublikowanych artykułów.
2. Zeszyt pt. *Publikacje* o objętości 21 stron zawierający dwa
ilustrowane artykuły dotyczące bioniki i związków architektury
z wodą.
3. Zeszyt pt. *Portfolio* o objętości 30 stron zawierający

dokumentację projektów wnętrz w formie fotografii.

4. Zeszyt pt. *Wybrane prace dydaktyczne z lat 2009-2016* o objętości 26 stron zawierający dokumentację projektów studenckich zrealizowanych pod kierunkiem mgr Agnieszki Kowalik na Wydziale Architektury, Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej Wyższej Szkoły Gospodarczej i Wydziale Architektury, Budownictwa i Inżynierii Środowiska Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy.

5. Praca doktorska pt. *„Biblioteka a nowe technologie zmiana funkcji i formy”* (151 str.) zawierająca:

a/ wstęp

b/ dziewięć rozdziałów: *Cel pracy, Teza, Historia, Funkcja, Forma, Zmiany, Zasady, Trzecie miejsce, Biblioteki osiedlowe*

c/ opis projektu

d/ podsumowanie

e/ streszczenie

f/ abstract

g/ projekt

h/ wizualizacje

i/ bibliografię

j/ źródła prasowe

k/ źródła elektroniczne

l/ spis ilustracji

m/ aneks

Sylwetka i dorobek twórczy

Agnieszka Kowalik jest absolwentką wydziału Architektury wnętrz i Wzornictwa PWSSP w Poznaniu. Od 1992 roku prowadzi działalność zawodową w zakresie projektowania wnętrz w zespołach i indywidualnie oraz projektowanie wystaw, praca twórcza obejmuje malarstwo. Jako dydaktyk pracuje w Katedrze Sztuk Wizualnych na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy. Prowadzi zajęcia na studiach podyplomowych na kierunku Architektura Wnętrz w zakresie kursów: funkcja i forma,

podstawy ergonomii, projektowanie wnętrz obiektów prywatnych, techniki realizacyjne i pracownia dyplomowa a na studiach dziennych kursy architektura wnętrz i wystawiennictwo.

Przedstawiony dorobek twórczy mgr Agnieszki Kowalik to zbiór projektów wykonanych indywidualnie jak i w zespołach projektowych. Niestety autorka nie zawarła składu osobowego ani zakresu swojej odpowiedzialności w tych zespołach. W zakresie projektowania wnętrz autorka wymienia dwadzieścia projektów, w tym: magisterski projekt dyplomowy, dwanaście projektów mieszkań i domów prywatnych, siedem projektów wnętrz użyteczności publicznej. Pozostały dorobek projektowy to projekt wystawy, projekt systemu modułowych regałów i mebli sklepowych, projekt graficzny flagi i rodziny znaków graficznych. Przytoczony dorobek twórczy obejmuje również ilustracje do podręcznika z przyrody, oraz domniemaną (na podstawie przytoczonym przez autorkę uczestnictw w dwóch wystawach) twórczość w zakresie malarstwa. Dorobek naukowy to dwa opublikowane atrykuły.

Zdaniem recenzenta nie jest on znaczący pod względem ilości jak i różnorodności. Ponadto portfolio zawiera fotografie tylko ośmiu wybranych obiektów, w tym pięciu użyteczności publicznej: Spa, Muzeum tradycji, Sali konferencyjnej, Punktu edukacji ekologicznej wszystkie w Balczewie oraz Auli Wyrzszej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Bydgoszczy i trzech mieszkalnych: mieszkania i dwóch domów.

Dostarczona dokumentacja nie zawiera informacji o charakterze architektury obiektów w których znajdują się zaprojektowane wnętrza, powierzchni i kubaturze, problemach projektowych, zaproponowanym układzie przestrzennym czy rozwiązaniach funkcjonalnych. Pozwala jedynie zorientować się w decyzjach autorki dotyczących form zaprojektowanych elementów zabudów i detali, zaproponowanej kolorystyki i doborze materiałów wykończeniowych oraz zaprojektowanej grafice identyfikacyjnej i aplikacjach dekoracyjnych.

Należy stwierdzić, iż prezentowane wnętrza zaprojektowane

są w stylu nawiązującym do art deco – są tu często stosowane formy prostopadłościanów zakończonych walcami, półokrągłe ściany, okucia z mosiądzu w formie walców o różnej średnicy, trójkątne formy kinkietów, itp. Drugą widoczną inspiracją jest tradycyjna architektura dalekowschodnia, przejawia się to w stosowaniu palety nasyconych barw: żółcieni, czerwieni, zieleni, ultramaryny. Autorka zestawia różnorodne materiały wykończeniowe charakteryzujące się własną bogatą ornamentyką - naturalny kamień, drewno, tynk o wyraźnej strukturze. Często stosuje zabieg polegający na powielaniu obrysu blatu czy stołu przez formę dekoracyjnej wnęki lub obniżenia na powierzchni sufitu i dekoracji na powierzchni posadzki. W prezentowanych realizacjach widoczne są dekoracyjne formy ornamentów na posadzkach i meblach. Motywem przewodnim projektów są różnorodne, głównie historyczne i tematyczne nawiązania i cytaty przejawiające się w znacznym nasyceniu przestrzeni kontrastowymi kolorami, formami, detalami i aplikacjami dekoracyjnymi. Użycie tych środków formalnych nie ma związku z funkcjonalnością wnętrza i wywołuje efekt przytłoczenia oraz zmniejsza wizualnie pomieszczenia i ich poszczególne strefy.

Autorka nie uwzględniła aspektu czasu, zaprojektowane przez nią wnętrza nie wytrzymują zdaniem recenzenta próby czasu na przestrzeni kilku lat, co naraża interesariuszy na koszty ponownych remontów i adaptacji. Nie bierze pod uwagę faktu, iż żyjemy w erze cyfrowej cywilizacji obrazkowej, w świecie przeładowanym komunikatami wizualnymi i w tym kontekście wnętrza jako środowisko życia i pracy powinno być azylem i dawać wytchnienie. Definiuje projektowanie jako powierzchowną estetyzację poprzez powielanie komunikatów wizualnych w formie kształtów, motywów, struktur i faktur.

Podsumowując, zawarte w dokumentacji realizacje wskazują iż autorce obce jest holistyczne widzenie projektowania jako narzędzia do definiowania przestrzeni pełniących określone funkcje. Najważniejszą funkcją jest tu funkcja prestiżu poprzez użycie drogich materiałów wykończeniowych.

Ocena rozprawy doktorskiej

Dziełem przedstawionym w rozprawie jest projekt Biblioteki osiedlowej nr 23 znajdującej się w budynku wielofunkcyjnym przy ulicy Marii Konopnickiej 28 na osiedlu Szwederowo w Bydgoszczy. Rozprawa doktorska to zbiór informacji dotyczący historii, rozwoju i współczesnych przykładów bibliotek i stosowanych w nich rozwiązań i technologii. Obejmuje dysertacje z obszaru bibliotekoznawstwa, historii i współczesności architektury, architektury wnętrz, historii kultury i cywilizacji oraz socjologii.

We wstępie autorka wskazuje na ważkość tematu w odniesieniu do przełomowych zmian technologicznych w obszarze kultury i czytelnictwa.

W pierwszej części rozprawy przytacza typologię bibliotek ze względu na zasoby, tematy, metody działania, zakres działania i prawo. Opisuje różne rodzaje bibliotek, programy wspierające ich rozwój i przykłady najambitniejszych współczesnych realizacji.

W rozdziale drugim definiuje tezę iż współczesna biblioteka powinna być przestrzenią nieformalną, zgodną z zasadą „trzeciego miejsca” i rozwija ten wątek opisując w/w pojęcie i jego rolę w życiu społecznym. Przytacza również szereg osobistych tez i spostrzeżeń dotyczących współczesnej architektury wskazując iż nie tworzy ona „inspirującej przestrzeni” i że rola architekta wnętrz polega na zaprojektowaniu „wygodnych w użytkowaniu, klimatycznych wnętrz”.

Kolejna część rozprawy zawiera, bogato ilustrowany rycinami i fotografiami istniejących do dziś budynków, przegląd historycznych rozwiązań bibliotek od starożytności do końca XVIII wieku.

W rozdziale pt. Funkcja autorka opisuje szereg definicji i rozwiązań funkcjonowania bibliotek, zasady wypożyczalnia poszczególnych części zbiorów i nowe programy rozwoju bibliotek w Polsce.

Kolejny rozdział pt. Forma zawiera opisy rozwiązań układów przestrzennych, wyposażenia i charakteru wizualnego budynków bibliotek.

W rozdziale pt. Zmiany autorka opisuje współczesne cyfrowe technologie informatyczne i ich wpływ na formę powstałych w ostatniej dekadzie bibliotek.

Rozdział pt. Zasady zawiera wytyczne dotyczące projektowania bibliotek z podkreśleniem istotnych czynników które należy brać w tym procesie pod uwagę: hałas, użytkownicy niepełnosprawni, starzejące się społeczeństwo.

„Trzecie miejsce” to rozdział opisujący tytułową sferę aktywności społecznej i kulturalnej człowieka jak i przykłady nowych europejskich i polskich bibliotek realizujących ten program.

W rozdziale Biblioteki osiedlowe autorka przytacza dane statystyczne z lat 2011-2015 wskazujące na zmiany i potencjał bibliotek miejskich i osiedlowych w Bydgoszczy oraz szczegółowy opis warunków w jakich pierwotnie funkcjonowała biblioteka stanowiąca przedmiot opracowania.

Przygotowany przez mgr Agnieszkę Kowalik materiał w ograniczonym stopniu przybliży istotę projektu. Ze względu na wielowątkowość opisów i użycie znacznej ilości cytatów i przykładów tej części pracy zabrakło przejrzystości i czytelności. Zwraca uwagę brak autorskich komentarzy i podziału treści zgodnego z nazewnictwem poszczególnych rozdziałów. Fakty i zagadnienia pomieszczone są w niemal każdym z nich. Zwraca uwagę niekorzystna dysproporcja pomiędzy dysertacjami z szeroko pojmowanej historii kultury, książki i architektury a współczesną architekturą, w tym architekturą wnętrz przy całkowitym pominięciu zagadnień dotyczących prawa i technologii oraz rozwiązań służących przechowywaniu czasopism i księgozbiorów. W końcu rażą błędy edycji i składu tekstu, które podkreślają chaos informacji i utrudniają przeczytanie i analizę treści.

Opis projektu

Rozpoczyna się on od prezentacji zaprojektowanego znaku,

założenia ograniczone są do postulatu „oczyszczenia przestrzeni” poprzez „zlikwidowanie ścian działowych” i oczekiwań dotyczących pozostawienia niezbędnych pomieszczeń socjalnych i toalet. Nie przedstawia procesu użytkowego czy też schematu organizacji. Przedłożona dokumentacja zawiera opis:

- zdefiniowanego układu kompozycyjnego określającego elementy graficzne na posadzce. Autorka uzasadnia użycie kształtów i kolorów cytatami z kilku publikacji dotyczących kompozycji plastycznej, zagadnień estetyki i psychofizjologii widzenia.
- zaprojektowanych stref: wejściowej, wypożyczalnia i zwrotu, kinekt, komputerowej, czytelnicy i dwóch wielozadaniowych.
- układu oświetlenia, kolorystyki i jak to określa „kształtów” elementów układu graficznego posadzki, sufitu i ścian.
- mebli stanowiących wyposażenie obiektu. Szczególną uwagę poświęca tu zaprojektowanej mobilności regałów i wpływu tej funkcji na odbiór przestrzeni biblioteki przez użytkowników. W podsumowaniu autorka przytacza szereg cytatów mających komplementować przytoczone wyżej rozwiązania.

Z uwagi na pobieżny opis procesu projektowego recenzent nie był w stanie zapoznać się z problemami projektowymi, uwarunkowaniami i czynnikami leżącymi u podstaw podjętych decyzji projektowych oraz sposobami rozwiązywania. W zapisie procesu projektowego nie znalazł:

- analizy trendów branżowych
- obserwacji zachowań i oczekiwań grup użytkowników
- przepisów prawnych, w tym norm dotyczących projektowania miejsc użyteczności publicznej
- założeń projektowych
- zapisu faz projektu: koncepcyjnego, postaci, końcowego
- opisu czynności, materiałów i technologii służących do realizacji projektu.

Wobec powyższego należy stwierdzić, iż przy niezwykle skomplikowanej naturze projektu jego opis jest chaotyczny i szczątkowy. Autorka arbitralnie zawężyła zakres problematyki projektu i ograniczyła się do informowania czytelnika o osobistych

decyzjach dotyczących projektowanej zagadnień.

Ocena metodyki projektowania

Przedstawiony do recenzji opracowanie można zakwalifikować jako usprawniający funkcjonowanie projekt adaptacji wnętrza. Jednak autorka nie posługuje się adekwatną do skali trudności i zakresem problemowym projektu metodyką. W opisie procesu projektowego autorka nie wyodrębniła żadnych etapów, nie przedstawiła też rozwiązań wariantowych czy choćby alternatywnych. Nie przeprowadziła żadnych badań i ewaluacji którejkolwiek hipotezy projektowej, nie sformułowała wniosków dotyczących przyjętego jako ostateczne i przeznaczonego do realizacji rozwiązania. Podsumowując, kluczowym mankamentem metodycznym jest definiowanie przez autorkę procesu projektowego jako zbioru arbitralnych, nie potwierdzonych badaniami czy inną formą weryfikacji osobistych decyzji.

Ocena dokumentacji projektu

Dokumentacja projektu obejmuje trzy rzuty poziome i rzuty ścian projektowanego wnętrza w skali 1:100, dwa rzuty poziome i rzuty ścian projektowanego wnętrza w skali 1:200, trzy wizualizacje wnętrza w formie aksonometrii i dziesięć wizualizacji w formie perspektywy zbieżnej, wszystkie z podpisami. Rzuty i kłady ścian zawierają podstawowe informacje o rozplanowaniu elementów wystroju i wyposażenia wnętrza z wymiarami pozwalającymi ocenić proporcje i wielkości poszczególnych stref. Wizualizacje w formie aksonometrii prezentują całość wnętrza w trzech wariantach ustawienia regałów. Wizualizacje w perspektywie zbieżnej prezentują fragmenty wnętrza zbliżone do percepcji użytkownika. Renderingi te nie prezentują akceptowalnego poziomu. Odbiegają znacznie od jakości uzyskiwanej powszechnie przez studentów I i II stopnia kierunku architektura wnętrz. Zastosowane tekstury sprawiają wrażenie archaicznych, kolory są przesadnie nasycone a światła ukazano w nienaturalny sposób. Ponadto w projekcie nie zamieszczono dokumentacji

wdrożeniowej w postaci rysunków technicznych z wymiarami dla poszczególnych branż: elektrycznej, informatycznej, wodno-kanalizacyjnej i technologii wykończeniowych: wykonania podłóg, sufitów i ścian oraz zestawienia opraw oświetleniowych, mebli typowych, rysunków technicznych nietypowych mebli i zabudów z płyt stolarskich, zestawień urządzeń komputerowych i audiowizualnych, ceramiki sanitarnej i armatury stanowiącej wyposażenie węzła sanitarnego, rolet, itd.

Merytoryczna ocena projektu

Istotną innowacyjną wartością funkcjonalną miała być koncepcja obrotowych regałów umożliwiających wariantowe optyczne otwieranie przestrzeni. Autorka nie wzięła jednak pod uwagę, że efekt ten będzie zależeć od punktu widzenia użytkownika: inaczej będzie on odbierał przestrzeń stojąc w wejściu, inaczej będąc przy recepcji, inaczej siedząc w poszczególnych strefach. Z tego punktu widzenia należy stwierdzić, iż komentarz zamieszczony pod ilustracjami obrazującymi różne układy regałów jest całkowicie chybiony. Również realizacja tego procesu jest problemem samym w sobie, bowiem narzuca na pracowników lub użytkowników potrzebę obsługi czternastu regałów. Istotna jest tu zarówno ilość jak i masa regałów, którą po obciążeniu książkami należy oceniać na kilkaset kilogramów. Oddzielną kwestią jest planowana częstotliwość tej czynności, bo o niej autorka nie wypowiada się.

Kolejnym istotnym błędem jest nieadekwatność zaproponowanych procesów i środków do nadrzędnego celu projektu to jest zdefiniowania tzw. „trzeciego miejsca”. Miało to być miejsce przyjazne dla użytkowników, sprzyjające relaksowi i integracji. Jednak zarówno rozmieszczenie, jak i dobór elementów wyposażenia istotnie temu przeczy. Znacząca część miejsc siedzących to fotele biurowe przyporządkowane do stanowisk komputerowych. Zdecydowanie mniej jest sof czy foteli, trudno znaleźć miejsce na rozmowę, dyskusję czy inną formę integracji.

Istotnymi mankamentami projektu są ponadto:

a/ brak wydzielonej szatni lub innego pomysłu co zrobić z okryciami wierzchnimi;

b/ brak opracowania pod względem funkcjonalnym i rzeczowym strefy kawiarki. Brak innych, wydaje się oczywistych elementów wyposażenia związanych z korzystaniem z wody do picia, drobnych przekąsek, itp.

c/ brak projektu oświetlenia uwzględniającego zróżnicowanie charakteru i natężenia światła w różnych strefach funkcjonalnych;

d/ brak informacji wizualnej oznaczającej w czytelny i jednoznaczny sposób kluczowe strefy, co jest szczególnie ważne dla osób starszych, niedowidzących, osób dotkniętych ograniczeniem rozpoznawania kolorów oraz korzystających z biblioteki pierwszy raz lub okazjonalnie;

e/ niedocenywanie aspektu akustyki i brak rozwiązań podnoszących komfort akustyczny w poszczególnych strefach w postaci ścianek, ekranów, materiałów i elementów wygłuszających;

f/ niedostrzeżenie kwestii nadzoru opiekunów lub personelu nad dziećmi i brak rozwiązań wspomagających te funkcje;

g/ ograniczona ilość punktów sanitarnych i brak podziału toalet na męską i damską;

h/ niedocenywanie aspektu komfortu cieplnego i wentylacji, co jest szczególnie istotne biorąc pod uwagę niedostateczną izolację budynku, sprzęt komputerowy i audiowizualny i oczekiwaną ilość użytkowników.

Wartości estetyczne i semantyczne

Pierwsze wrażenie, jakie wywiera projekt jest przytłaczające. Surowy, formalny charakter wnętrza wpisuje się swoją stylistyką w trendy projektowania biur z początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Tym samym przeczy postulowanemu przez autorkę charakterowi nieformalnemu i sprzyjającemu relaksowi. Jedynym przejawem innowacji estetycznej jest zastosowanie geometrycznych figur na posadzce i suficie. Jednak ze względu na nasycenie wnętrza agresywnymi komunikatami wizualnymi

trudno je dostrzec. Duża ilość elementów o znacznej powierzchni i intensywnym kolorze i wielość różnorodnych form powoduje wrażenie niespójności i chaosu. Zaprojektowana przestrzeń zawiera wiele równoważnych komunikatów wizualnych co tworzy nieuzasadnioną i przesadną, biorąc pod uwagę kubaturę wnętrza ilość kluczy kompozycyjnych.

Wartości techniczne

Niewątpliwym mankamentem w tym obszarze jest nietrafiona koncepcja struktury przestrzennej realizującej funkcję obrotu regałów dzięki zastosowaniu w regałach kół i jak to określa autorka metalowej tulei. Zdaniem recenzenta nie będzie w stanie zrealizować tej funkcji. Kluczowym problemem jest tu kwestia dopuszczalnych odchyłeń wykonania powierzchni podłóg, która spowoduje niekontrolowane przemieszczanie regału i w konsekwencji wyłamanie tulei. Autorka nie podjęła się zaprojektowania choćby hipotezy konstrukcji i nie testowała jej na makietach roboczych. Zdaniem recenzenta jest to istotne uchybienie w przypadku proponowanej interakcji z użytkownikami.

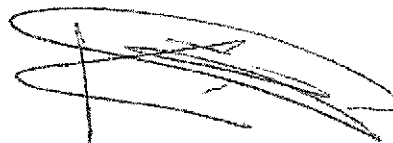
Podsumowanie

Podsumowując, przedstawiony do recenzji projekt zakresem opracowania zbliża się do słabo rozwiniętej koncepcji. Opisane w recenzji wątpliwości dotyczą również wartości merytorycznych oraz wizualnej jakości prezentacji. W ujęciu metodycznym razi fakt nie przeprowadzenie analiz i badań w celu zdefiniowania założeń i nie weryfikowania efektywności przyjętej koncepcji zmienności odbioru przestrzeni poprzez modele wirtualne lub robocze w realnym obiekcie. W projekcie brakuje również istotnych części dokumentacji wykonawczej. Wszystkie powyższe fakty świadczą o ograniczonej umiejętności prowadzenia pracy naukowej w oparciu o źródła i badania i syntetyzowania ich wyników w celu wygenerowania oryginalnego rozwiązania oraz o ograniczonych umiejętnościach analizowania zjawisk i ich krytycznej oceny w procesach projektowania.

KONKLUZJA

Niewielki i jednorodny pod względem stylistycznym dorobek twórczy stawiają pod znakiem zapytania kwalifikacje doktorantki jako projektanta architektury wnętrz a przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska zawiera błędy merytoryczne, formalne oraz jest niekompletna. Na podstawie oceny pracy doktorskiej pt. *„Biblioteka a nowe technologie, zmiana funkcji i formy”* pani mgr Agnieszki Kowalik z Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszcy stwierdzam że przygotowana praca doktorska nie jest dokonaniem artystycznym o cechach oryginalności i nie wykazuje ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie artystycznej oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy artystycznej. Tym samym nie spełnia wymogów art. 13 ustawy z dnia 14.03.2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. (Dz.U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.)

W związku z powyższym nie wnioskuję o dopuszczenie pani mgr Agnieszka Kowalik do kolejnych etapów procedury nadania stopnia doktora sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuk projektowych.

dr hab. Krzysztof Chróścielewski